

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету
соціології та управління

_____ Т.Ф. Бірюкова _____

“ _____ ” _____ 2019 р.

СУЧАСНІ ВІЗУАЛЬНІ ПРАКТИКИ ТА КОМУНІКАЦІЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ магістрів _____

спеціальності _____ 033 «Філософія» _____

освітньо-професійна програма _____ «Філософія» _____

Укладач:

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії та
управління

Протокол № 1 від “29”серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____
_____ Т.І. Бугченко _____

Ухвалено
науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 2 від “29”серпня 2019 р.

Голова науково-методичної ради
факультету _____
_____ О.С. Маліновська _____

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Вибіркова (за вибором студентів)	
		Цикл дисциплін професійної підготовки	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність 033 Філософія	Рік підготовки:	
		2-й	
	Освітньо-професійна програма «Філософія»	Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 3 год	Рівень вищої освіти: магістерський	12 год.	
		Семінарські	
		24 год.	
		Самостійна робота	
		54 год.	
		Вид контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу –вивчення і систематизація сучасних форм візуальних практик та комунікації, осмислення їх ролі та функцій у сучасній культурі..

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні

Знати:

- специфіку сучасних візуальних практик та їх типологію;
- формальні та змістовні особливості сучасних різновидів візуальної комунікації;
- провідні філософсько-культурологічні концепції візуальності;
- сучасні інформаційні технології в екранних мистецтвах.

Вміти:

- аналізувати науково-технічні та соціокультурні фактори становлення нової візуальності;
- розуміти семантику медіа-зображень, адекватно сприймати їх естетичні якості;
- визначати особливості репрезентації колективних уявлень в сучасних медіамистецтвах;
- володіти доступними практичними навичками візуальної медіакомунікації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких *компетентностей*:

- здатність застосовувати знання у проведенні наукової роботи;
- навички практичної участі в наукових конференціях і дискусіях;
- вміння структурувати та організовувати дослідницьку роботу;
- здатність до творчої та результативної праці.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Сучасні візуальні практики та комунікація» пов'язаний з курсами «Сучасна філософська антропологія», «Футурологія», «Методологія філософського дослідження інформаційної діяльності».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Нова візуальність та її культуротворчий потенціал

Тема 1. Поняття нової візуальності

Іконічний поворот в культурі. Семантика понять «візуальне», «візуальність». Зміна парадигм у візуальному сприйнятті. Технічна опосередкованість візуального сприйняття у просторі медіакультури. Криза репрезентації та традиційних форм образотворчості. Характерні риси “нової візуальності”. Візуальність та індустрія розваг. Медіатехнічне опосередкування сприйняття реального світу. Проблематичність поняття реальності. Віртуальність та її онтологічний статус. Візуальне та віртуальне.

Тема 2. Образотворчість в контексті сучасної медіареальності

Медіареальність як домінуючий культурний простір сучасності. Трансформації мистецтва під впливом медіа. Нова концепція образу як візуальної сутності. Поняття візуального мистецтва. Художньо-естетичний аспект мас-медіа. Нові інформаційні технології та технічні можливості сучасного мистецтва. Художник в епоху медіа. Поняття медіамистецтва. Структура та типологія медіамистецтва. Віртуальна природа медіамистецтва. Концепт «нематеріальності та примарності» Ф. Ліотара. «Нова трансцендентність» медіа мистецтва. Образотворчість у перспективі постмедіальності.

Тема 3. Соціокультурні фактори становлення сучасних візуальних практик

Соціокультурний контекст розвитку художньої культури в епоху постмодерну. Економічний та політичний аспекти розвитку сучасного мистецтва. Мистецтво в системі товарно-грошових відносин та сфери масового виробництва та споживання. Зміна соціального статусу мистецтва та його суспільних функцій. Нівелювання дихотомії “елітарне-масове” в новітній художній культурі. Експлікація понять «сучасне мистецтво» та «актуальне мистецтво». Нові інформаційні технології та технічні можливості сучасної художньої творчості. Вихід за межі традиційних уявлень про мистецтво. Зміст поняття «візуальна практика». Соціокультурна специфіка сучасних візуальних практик.

Розділ 2. Сучасні візуальні практики: типологія та особливості

Тема 4. Передумови становлення сучасних візуальних практик в історичній ретроспективі

Криза репрезентації у традиційних видах образотворчого мистецтва. Мистецтво постмодерну і художній авангард початку ХХ століття: відмінності та точки перетину. Моріс Дюшан та епатажні експерименти модернізму. Розмивання критеріїв художності та криза традиційних уявлень про мистецтво. Культ техніки. Пошуки «чистої художньої форми» та розширення меж художньої вражальності. Поєднання статичності і динаміки. Кінетичне мистецтво. Мобілі Олександра Кальдера. Візуальні експерименти оп- і поп-арту (Р. Раушенберг, Е. Воргол). Концептуалізм як нео-авангард. Художньо-естетичні особливості концептуального мистецтва. Творчість Джозефа Кошута та Іллі Кабакова. Концептуальний об'єкт та інсталяція.

Тема 5. Становлення нової художньої парадигми в епоху постмодерну

Специфіка постмодерних візуальних практик. Трансавангард і рух «Нових диких»: С. Кіа, Ф. Клементе (Італія); Г. Базеліц, А. Кіфер, З. Польке (Німеччина). Нео-концептуалізм і мінімалізм. Нео-поп, або пост-поп (творчість Джеффа Кунса). Кітч і пастіш. Перформативність постмодерного мистецтва. Багатоманітність художніх практик перформансу. Творчість Йозефа Бойса. Інвайронмент та акціонізм. Постмодерна інсталяція. Полістилістика Деміана Херста. Постмодерна стилістика в сучасній кінематографії. Постмодерне мистецтво в Україні. Художні проекти групи «Совіарт». Творчість В. Цаголова, О. Чепелик, А. Гнилицького, І. Чічкана.

Тема 6. Мистецтво «нових медіа»

Витвір мистецтва як відеотекст. Специфіка презентації та сприйняття рухомого образу. Фото, кіно і відеофіксація дії (творчість Гюнтера Юккера, Жана Тенглі, Яніса Кунеліса, Маріо Мерца та ін.). Розвиток відеоарту (творчість Іва Кляйн та Нам Джуна Пайка). Різноманітність концептуальних і технічних стратегій відеоарту. Художні відеоакції та відео-перформанси. Просторово-часові параметри відео- і кіноінсталяцій. Телекратія і кліпкультура. Комп'ютерні мистецтва: експерименти з віртуальною реальністю (комп'ютерна графіка, анімація, відео, цифровий живопис, інтерактивні проекти). Нові художні якості дигітальної фотографії. Проблеми і перспективи розвитку мистецтва на початку третього тисячоліття.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма						заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	сам.роб		л	с/п	лаб	сам.роб.	
					13.					13.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Розділ 1. Нова візуальність та її культуротворчий потенціал											
Тема 1. Поняття нової візуальності	12	2	4		6						
Тема 2. Образотворчість в контексті сучасної медіареальності	12	2	4		6						
Тема 3. Соціокультурні фактори становлення сучасних візуальних практик.	12	2	4		6						
Разом за розділом 1	48	8	16		24						
Розділ 2. Сучасні візуальні практики: типологія та особливості											
Тема 4. Передумови становлення сучасних візуальних практик в історичній ретроспективі	11	1	2		8						
Тема 5. Становлення нової художньої парадигми в епоху постмодерну	11	1	2		8						
Тема 6. Мистецтво «нових медіа»	10	1	2		7						
Разом за розділом 2	42	4	8		30						
Усього годин	90	12	24		54						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття нової візуальності.	2
2	Тема 2. Синергетика як нелінійна наукова парадигма.	2
3	Тема 3. Соціокультурні фактори становлення сучасних візуальних практик.	2
4	Тема 4. Передумови становлення сучасних візуальних практик в історичній ретроспективі.	2
5	Тема 5. Становлення нової художньої парадигми в епоху постмодерну.	1
6	Тема 6. Мистецтво «нових медіа»	1
Разом		12

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття нової візуальності.	4
2	Тема 2. Синергетика як нелінійна наукова парадигма.	4
3	Тема 3. Соціокультурні фактори становлення сучасних візуальних практик.	4
4	Тема 4. Передумови становлення сучасних візуальних практик в історичній ретроспективі.	4
5	Тема 5. Становлення нової художньої парадигми в епоху постмодерну.	2
6	Тема 6. Мистецтво «нових медіа»	2
Разом		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття нової візуальності.	6
2	Тема 2. Синергетика як нелінійна наукова парадигма.	6
3	Тема 3. Соціокультурні фактори становлення сучасних візуальних практик.	6
4	Тема 4. Передумови становлення сучасних візуальних практик в історичній ретроспективі.	6
5	Тема 5. Становлення нової художньої парадигми в епоху постмодерну.	8
6	Тема 6. Мистецтво «нових медіа»	8
Разом		54

8. Види контролю і система накопичення балів

Слухачі мають змогу отримати 60 балів протягом семестру під час роботи на лекціях, семінарах, консультаціях та підготовки письмових робіт, доповіді з презентацією, роботи під час колоквиуму. Під час екзамену студенти можуть здобути 40 балів.

Студент повинен виконати ряд завдань в рамках засвоєння першого та другого розділу навчальної дисципліни «Сучасні візуальні практики та комунікації».

Критерії оцінювання самостійної роботи (конспект лекцій)

2 бали – конспект містить ключові проблемні питання, являє собою цілісну, логічно впорядковану письмову роботу, студент використовує графічні засоби (схеми, таблиці). В конспекті позначені незрозумілі аспекти теми, питання з цих аспектів сформульовані доречно і коректно.

1 бали - конспект містить ключові проблемні питання, являє собою цілісну, логічно впорядковану письмову роботу, студент не використовує графічні засоби (схеми, таблиці). В конспекті позначені незрозумілі аспекти теми, студенту не вдалося сформулювати питання з цих аспектів.

0 балів - конспект є безсистемною, випадковою компіляцією фрагментів лекції, студент не зміг виокремити незрозумілі питання, оскільки незрозумілим для нього є весь матеріал.

Критерії оцінювання роботи на семінарі:

8-7 балів - повна змістовна відповідь на всі завдання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

6-5 балів - авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;

4-3 бали - поверховий виклад матеріалу, слабе знання теоретичних джерел;

2-1 бал - короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять.

Критерії оцінювання роботи на колоквиумі:

8-7 балів – студент бере активну участь у обговоренні всіх проблемних питань монографії, запропонованих викладачем; демонструє обізнаність із змістом монографії; користуючись конспектом, наводить вдалі цитати на підтвердження своєї думки; продукує власні ідеї з проблематики монографії;

6-5 балів - студент бере активну участь у обговоренні всіх проблемних питань монографії, запропонованих викладачем; демонструє обізнаність із змістом монографії; користуючись конспектом, наводить вдалі цитати на підтвердження своєї думки;

4-3 бали - студент бере участь у обговоренні окремих проблемних питань монографії, запропонованих викладачем; демонструє обізнаність із змістом монографії, проте рівень підготовки конспекту не дозволяє йому вільно оперувати авторськими концептами;

2-1 бал - студент бере участь у обговоренні окремих проблемних питань монографії; конспект фрагментарний або взагалі відсутній.

Критерії оцінювання змісту есе:

6-5 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності.

4-3 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську

позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;

2-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.

Критерії оцінювання презентації студентської доповіді за темою есе:

2 бали – студент впевнено доповідає, повно відображаючи зміст власного есе; для ілюстрації положень своєї доповіді використовує мультимедійну презентацію; повно відповідає на запитання викладача і колег;

1 бал - студент впевнено доповідає, частково відображаючи зміст власного есе; для ілюстрації положень своєї доповіді використовує мультимедійну презентацію; не завжди повно відповідає на запитання викладача і колег.

№	Вид діяльності / контрольних заходів	Кількість робіт / контрольних заходів	Кількість балів за 1 роботу / контрольний захід	Усього балів		
1.	Відповіді та участь в обговоренні проблемних питань дисципліни під час семінарів	4	8	32		
2.	Самостійна робота студентів (конспект лекцій)	6	2	12		
3.	Робота на колоквіумі	1	8	8		
4.	Написання есе	1	6	6		
5.	Презентація доповіді на тему есе	1	2	2		
5.	<i>Підсумковий контроль - залік</i>	Підсумкове тестування	1	10	10	40
		Практичне завдання	1	10	10	
		Залік (2 теоретичних питання)		20	20	
Усього		18		100		

Екзамен (40 балів)

Екзамен включає підсумкове тестування, як допуск до складання іспиту, виконання творчого завдання і відповідь на два екзаменаційних питання.

Підсумкове тестування виконується в системі Moodle (10 балів).

Творче завдання передбачає написання есе під час екзамену.

Критерії оцінювання змісту есе:

10-7 балів – обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота є оригінальним дослідженням, що містить авторську позицію та самостійні судження; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;

6-4 бали - обрана тема є актуальною, зміст есе відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, робити логічні та повні висновки; робота містить авторську позицію, яка проте не є достатньо переконливою; відсутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; стиль есе відповідає вимогам до студентських наукових робіт; автор дотримується принципів академічної доброчесності;

3-1 бали - обрана тема є актуальною, проте зміст есе не повністю відповідає його темі, автор демонструє вміння узагальнювати, співставляти різні точки зору з проблеми, аргументувати основні положення роботи, проте висновки не є повними; робота не є оригінальним дослідженням; присутні орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки; автор дотримується принципів академічної доброчесності.

Відповідь на теоретичні питання також оцінюється максимум у десять балів за кожне питання.

Критерії оцінки відповіді на екзамені:

9-10 балів – повна змістовна відповідь на всі запитання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

7-8 балів – авторська позиція заявлена, але повністю не обґрунтована, викладення матеріалу засноване на знанні джерел, але без аналітичної позиції;

4-6 балів – поверховий виклад матеріалу, слабокє знання теоретичних джерел;

1-3 бали – короткий поверховий виклад матеріалу, нечіткі та помилкові визначення понять.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою Університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. - М., 1974.
2. Кириллова Н.Б. Медиакультура: от модерна к постмодерну. – М., 2005.
3. Меднікова Г.С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття. – К., 2002.
4. Михалкович В. Изобразительный язык средств массовой коммуникации. – М., 1986. 27
5. Назаров М.М. Массовая коммуникация в современном мире. М., 2000.
6. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії. – К., 2004.
7. Подорога В. Феноменология тела. М: Ad Marginem, 1995.
8. Чміль Г.П. Екранна культура: плюральність проявів. – Харків, 2003.

Додаткова:

1. Барт Р. Мифологии. – М., 1996.
2. Бове К.Л., Аренс У.Ф. Современная реклама. М., 1995.
3. Деррида Ж. Голос и феномен. – СПб., 1999.
4. Жижек С. То, что вы всегда хотели знать о Лакане, но боялись спросить у Хичкока. – М., 2004.
5. Кафтанжиев К. Тексты печатной рекламы. – М., 1995.
6. Кракауер З. Природа фильма // Искусство кино. – 1972.
7. Лесли Р. Поп-арт. Новое поколение стиля. – М., 1998.
8. Орлов А.М. Духи компьютерной анимации. – М., 1993.
9. Пелевин В. Generation “П”. – М., 2003.
10. Подорога В.А. Материалы к психобиографии С.М. Эйзенштейна. // Автобиография. К вопросу о методе. Тетради по аналитической антропологии. – М., 2001. – С. 11-140.
11. Подорога В.А. Постмодернизм и культура. – М., 1991.
12. Саппак В. Телевидение и мы. – М., 1988.
13. Тарковский А. Лекции по кинорежиссуре // Искусство кино. – 1990. - № 7. – С. 83-91.
14. Фрейлих С. Теория кино от Эйзенштейна до Тарковского. – М., 1992.
15. Эйзенштейн С. Неравнодушная природа. // Собр. соч. в 6-ти томах. М: Искусство, 1965-1971, т. 3.

Інформаційні ресурси

1. Международный журнал исследований культуры / International Journal of Cultural Research. URL : www.culturalresearch.ru